

Mateja Jakoš Vasle, prof. razrednega pouka

»NOVI« PEDENJPED
(Zbirka **Domače branje - Knjiga pred nosom**)

Opismenjevanje je proces, ki se ne začne šele pri vstopu v šolo, pri šestem ali sedmem letu, temveč že mnogo prej, takorekoč od rojstva; tudi z opazovanjem knjig, poslušanjem izštevank, pravljic, pesmi, prelistavanjem knjig in časopisov, z »branjem« napisov ipd.

Otrokova radovednost nas vselej preseneti: »Mami, kaj piše tukaj? Kje si to prebrala? Daj, preberi še enkrat...Pokaži mi sliko...Kdo je ta fantek?« Otrok postavlja vprašanja, mi pa s kakovostnimi odgovori bogatimo otrokovo znanje, besedni zaklad in jezikovne sposobnosti.

Včasih pa se nam zgodi, da enostavno ne vemo, kako bi motivirali otroka za branje slikanice, pesmi... Ali pa ne vemo, kaj bi povedali ob prebranem.

Sem učiteljica razrednega pouka in moji predlogi so tukaj.

• **Pedenjped v knjižnem nahrbtniku**

Letošnje šolsko leto poučujem v prvem razredu. Rada se vključujem v različne projekte, vendarle je v poplavi vsega potrebno kar nekaj racionalnosti. Več let že izvajam projekt Knjižni nahrbtnik. Z njim želim vzpodbuditi družinsko branje in otroke vzgojiti v prave ljubitelje knjig.

Ob zavedanju poglobitvenih ciljev sem si postavljala vprašanja, kako zagotoviti zadosten in pester izbor knjig za otroke in odrasle. Zanimalo me je, kako doseči (zame) najbolj pomemben cilj: da bi otroci ob branju zares uživali in se dobro počutili.

Po večletnih evalvacijah omenjenega projekta sem opazila nejevoljnost staršev, ker učitelji od njih pričakujemo poustvarjalni izdelek poustvarjanja ob knjigi. Nekateri (redki) starši so se v vlogi dobro znašli in uživali, drugi spet so bili v zagati in niso vedeli, kako naj se lotijo branja, pripovedovanja, ustvarjanja ob knjigi. Večletna praksa izvajanja tega projekta na naši šoli je bila taka, da so učenci ob knjigah v nahrbtniku domov odnesli še zvezek, v katerega so "poustvarjali" skupaj s starši. Ko sem tako prelistala star zvezek, so bile povratne informacije naravnost krasne: "Vsi smo uživali, pogledjte fotografije"... "Knjiga je bila zanimiva"... "Knjige so mi bile všeč"... "Rad imam knjigo"...

Koliko resnice je v teh zapisanih povedih? In koliko skrbi smo šolniki naložili staršem, ko so v roke dobili nepopisan zvezek, kamor naj bi spravili vse svoje vedenje in znanje o »poučevanju« književnosti? Kaj sploh učitelj pričakuje od staršev? Nadpovprečen izdelek po branju, šablonske slike glavnih junakov? Ilustracijo dela? Kaj pa tisti "neslikarski" tipi? Nepišočji? Kaj pa tisti otroci, ki radi (samo!) poslušajo zgodbe?

Nato v tem starem zvezku odkrijem sliko Moj prijatelj Piki Jakob. Nič kaj izpod rok otroka, slika je bila čisto odrasla. Spodaj je pisalo: "Tole sem narisal čisto sam. Lepo je...za učiteljico blablaba..."

Tokrat mi je postalo kristalno jasno, da lahko slabo načrtovan in slabo voden projekt vodi v nasprotno smer...

V roke dobim “novega” Pedenjpeda (kasneje ugotovim, da gre za celo zbirko DOMAČE BRANJE - Knjiga pred nosom) in opazim drugačnost od klasičnega, poznanega Grafenauerjevega Pedenjpeda: knjižnim besedilom so dodana izhodiščna vprašanja in dodatne dejavnosti za razmišljanje in ustvarjanje po branju.

Tržna niša? Rušenje pravih, čistih knjižnih besedil? Dvom...

Preberem Pedenjpeda, počasi, potihoma in naglas. Prežvečim vse besede in vprašanja ob pesmih in opazim, da “ne boli”. Niti malo! Prav lepo dene. Usmerja tok razmišljanja in pomaga razvijati natančnega in pozornega bralca/poslušalca.

Tako najdem recept za tiste starše, ki se ob takem projektu počutijo nelagodno, ker so sami slabi in nevešči bralci.

Pedenjpeda poleg ostalih dveh knjig (Klobuk gospoda Konstantina in Vsak po svoji poti do pismenosti) vtaknem v bralni nahrbtnik in čakam, da se bo nahrbtnik drug teden vrnil... Pa se je vrnil! Nahrbtnik in Pedenjped in ankete (za starše sem pripravila kratko anketo o Pedenjpedu)!

Rezultati so sledeči:

Starše je branje pritegnilo in jim je bilo všeč, menijo, da je bil letošnji knjižni nahrbtnik vzpodbudna in koristna naloga za vse člane družine. Večina je bila zadovoljna z izborom knjig (učitelji se moramo zavedati, da z izbirom knjig pomembno vplivamo na odnos otrok do knjig), samo eden od staršev je predlagal več knjig v nahrbtnik za v bodoče. Sama menim, da bi bilo branje nepoglabljeno, če bi staršem ponudili več knjig, posameznike bi branje celo odvrnilo.

Kaj bi se dalo izboljšati? Starši predlagajo možnost sodelovanja staršev ali/in otrok pri izbiri knjig, drugih predlogov nimajo.

Staršem se je knjižni nahrbtnik zdela dobra družinska naloga. Večina se je lotila poustvarjanja s knjigo Pedenjped, ker je vsebovala didaktična navodila za dejavnosti pred in po branju posamezne pesmice. Tako so nastali: Pedenjpedovi klobuki, Pedenjsoba s pedenjpoštvom in pedenjigračami, papirnate lutke Pedenjpeda, Pedenjpedov zmaj ipd. Posamezni učenci so bili nad pesmicami navdušeni in so želeli, da jim starši Pedenjpeda vsak večer berejo. Eden izmed učencev si je zapomnil vse pesmice iz zbirke in jih zna tudi samostojno ter doživeto deklamirati.

Starši povedo, da je predlaganih dejavnosti v Pedenjpedu veliko in da jim je všeč, ker lahko izbirajo le tiste, ki so njihovim otrokom bolj pisane na kožo.

Nekaj več literarnih poustvarjanj je nastalo na podlagi knjige Klobuk gospoda Konstantina (nove zgodbe gospoda Konstantina, pesem...)

In še odzivi otrok:

Tara, 1.a: “Dvojčka, ta pesmica mi je bila zelo všeč. Pedenjped ni vedel, da se vidi v Pedenjogledalu. Na koncu ga je razbil, ker se je razjezil, da vse ponavlja za njim.”

Vita, 1.a: “Najbolj mi je bila všeč Majhnica. Govori o Pedenjpedovi sestrici, ki spi v zibelki. Ko se ona dere, se vsi ukvarjajo samo z njo, na Pedenjpeda pa pozabijo.”

- **Pedenjpeda prinesem v bralni klub ...**

V letošnjem šolskem letu sem pripravila *Obogatitveni program za spodbujanje in razvoj nadarjenih učencev: bralni klub za drugošolce in tretješolce*.

V skupini si izmenjujemo mnenja in poglede na prebrane knjige (po predhodnem izboru). Učitelj je neke vrste moderator diskusije o knjigi; postavlja primerna ustvarjalna vprašanja, spodbuja učence h kritičnemu razmišljanju, k postavljanju vprašanj. Učitelj pripravi dejavnosti oz. vodi pogovor tako, da imajo učenci možnosti kreativnega izražanja (različna poustvarjanja). Obenem upošteva želje in interese učencev (pri izbiri knjig, pri poustvarjanju), predlaga pa tudi »nove poti«, nova videnja; npr. možnost poustvarjanja na določeno knjigo in objava v raznih publikacijah, sodelovanje s Cicibanom, pogovor s pisateljem, pesnikom, ilustratorjem (v sodelovanju z lokalno knjižnico), knjige na spletu, medspletno sodelovanje učencev iz dveh različnih šol ipd.

ZNAČILNOST PROGRAMA:

- problemski pristop
- sodelovalno učenje
- umetniško doživljanje (neumetnostna besedila)
- skupinsko delo ob vodenju učitelja
- aktivno vključevanje učenca
- razvijanje posameznikovih potreb in interesov
- socialni razvoj posameznika
- bogatenje na umetniškem področju

V skupino prinesem "starega" in "novega" Pedenjpeda. Otroci sami ugotavljajo razlike in podobnosti. Prebiramo dejavnosti pred branjem in po njem.

Meni kot učiteljici je tokrat "novi" Pedenjped prihranil kar nekaj časa za pripravo na dejavnosti, ki sem jih drugače izumljala sama, obenem pa so sijajna izhodišča za razmišljanje naprej, v nove smeri...

• **Pedenjped v jutranjem krogu**

Otroke prvega triletja, ki jih poučujem, sem vključila v inovacijski projekt Biblioterapija kot ... "Biblioterapija oz. bibliopreventiva je dinamičen interaktiven proces, ki se razvije med bralcem in

besedilom z namenom, da pomaga pri reševanju osebnih problemov in omogoči osebno rast.

Razvije pozitivno samopodobo, utrdi odnos do bralne kulture, razreši konflikten odnos z okoljem. Čustven odziv na izbrano besedilo je najosnovnejši odziv, saj je to tisto, kar iz lastnega

notranjega in pa tudi objektivnega zunanjega sveta doprinese k interpretaciji prebranega."

(Vir: http://www.ivz.si/javne_datoteke/datoteke/1667-Zbornik_zdrav_zivljenjski_slog.pdf)

Jutro vedno pričenjamo s pozdravom, pogovorom in knjigo. Večkrat sem pričela tudi s pesmijo in dejavnostmi iz Pedenjpeda, saj vprašanja pred branjem in naloge za poustvarjanje pogosto izhajajo iz učnega načrta. Pedenjped je podoben vsakemu otroku in omogoča poistovetenje z njim. Otrok spozna, da imajo tudi knjižni junaki podobne

lastnosti, težave ali strahove kot on sam. V tem je »biblioterapevtski« tudi Pedenjped sam.

“Novi” Pedenjped je osvežitev. Od klasične knjige se razlikuje v tem, da “novi” ponuja nekaj več: s skrbno izbranimi in predlaganimi dejavnostmi nam “podarja” čas za razmišljanje in bogatenje sebe ter ljudi okoli nas...